

Impressie bijeenkomst toekomstbestendig peuterspeelzaalwerk

29 november 2011.

Het peuterspeelzaalwerk staat in veel gemeenten onder druk. Teruglopende kinderaantallen en concurrentie van de kinderopvang maken het peuterspeelzaalwerk steeds moeilijker te exploiteren. Dit bemoeilijkt ook het halen van de doelstellingen van de Wet OKE: het realiseren van voldoende VVE-plekken van goede kwaliteit en het bereiken van alle doelgroepkinderen.

80 gemeentelijke beleidsmedewerkers en 20 managers uit het peuterspeelzaalwerk kwamen op 29 november naar de Witte Vosch in Utrecht om te kijken hoe het peuterspeelzaalwerk toekomstbestendig gemaakt kan worden.

Peuterspeelzaalwerk onder druk

Berend Schonewille (Sardes) schetste in zijn inleiding de historische ontwikkeling van het peuterspeelzaalwerk en de VVE en de huidige positie waarin het peuterspeelzaalwerk verkeert. Het peuterspeelzaalwerk is opgezet als een voorziening waar kinderen kunnen spelen en andere kinderen kunnen ontmoeten en waar ze spelenderwijs worden voorbereid op de basisschool. Vanaf 2000 kreeg de peuterspeelzaal een taak bij het bestrijden van onderwijsachterstanden en werd op grote schaal ingezet op voorschoolse educatie. In 2010 werden kwaliteitseisen voor het peuterspeelzaalwerk en voor de voor- en vroegschoolse educatie opgenomen in de Wet Onderwijskansen en Kwaliteit Educatie (de Wet OKE). Peuterspeelzalen hebben veel in de eigen professionaliteit en kwaliteit geïnvesteerd en gemeenten hebben veel geïnvesteerd om het peuterspeelzaalwerk in staat te stellen aan de eisen van de Wet OKE te voldoen. Maar het peuterspeelzaalwerk staat onder zware druk. Berend wees op de bevolkingskrimp, veranderende wensen van ouders, de opkomst van de kinderopvang, de pilots met startgroepen in het basisonderwijs en de gemeentelijke bezuinigingen. Je kan dus wel zeggen dat het een turbulente tijd voor de peuterspeelzaal is. Vervolgens presenteerde hij drie scenario's om tot een meer toekomstbestendig peuterspeelzaalwerk te komen.

Drie scenario's

Het eerste scenario is zelfstandig verder gaan. Peuterspeelzaalwerk is een waardevolle instelling waar de ontwikkeling van kinderen tussen 2,5 en vier jaar wordt gestimuleerd. Waar dat nodig is wordt een VVE-programma uitgevoerd. Door het teruglopende kinderaantal zijn de bestaande omvang en het kwaliteitsniveau alleen te handhaven als de gemeente geld bijlegt. Mogelijkheden om tot besparing zijn te komen zijn het sluiten van onrendabele vestigingen, concentratie in grotere kernen of een stapje terug in kwaliteit, bv. weer van ambitieniveau 2 met twee beroepskrachten naar ambitieniveau 1 met een beroepskracht en een vrijwilliger. Een combinatie van deze maatregelen is ook mogelijk.

Het tweede scenario is samenwerken of samengaan met de kinderopvang. Deze beweging is in verschillende gemeenten gaande. De VNG heeft drie modellen uitgebracht: lichte samenwerking, intensieve samenwerking en integratie. Kinderopvang en peuterspeelzaalwerk kennen een gescheiden financiering. Door zoveel mogelijk kinderen van werkende ouders onder werking van de Wet kinderopvang te brengen verschuiven kosten van de gemeente naar het rijk. Ouders ontvangen dan een kinderopvangtoeslag. De gemeente kan peuterplaatsen inkopen voor (doelgroep)peuters van niet werkende ouders. Zolang de geldstromen duidelijk onderscheiden blijven, is er veel mogelijk qua samenwerking en integratie op de werkvloer.

Het derde scenario is koppeling van het peuterspeelzaalwerk aan de basisschool. Van oudsher is er vaak al sprake van koppeling op het punt van de huisvesting, doordat peuterspeelzalen in basisscholen zijn gevestigd. Soms in de vorm van een brede school of een kindcentrum als ook de kinderopvang betrokken is. Een stap verder is dat er ook inhoudelijk wordt samengewerkt, via afspraken over een doorgaande lijn en in de vorm van voorscholen. OCW is een pilot gestart met 30 startgroepen, waarbij voorschoolse voorzieningen en basisscholen samenwerken onder regie van de basisschool. Ook buiten de pilots startgroepen is belangstelling voor startgroepen, waarbij peuterspeelzalen en basisscholen bv. een peuter/kleutergroep vormen met een hbo-leerkacht en een mbo-leidster op de groep.

Na de presentatie kozen de deelnemers voor een werkgroep waarin een van de scenario's verder werd verkend. Een vierde werkgroep was voor de deelnemers die alle scenario's wilden bespreken.

In de werkgroep *zelfstandig doorgaan*, maar ook in de algemene werkgroep kwam aan de orde of je je moest leiden door de financiële overwegingen op korte termijn of door inhoudelijke motieven over de voorschoolse voorzieningen. Dat laatste heeft uiteraard de voorkeur. Bedenk wat je weggooit als je het peuterspeelzaalwerk saneert. De druk is echter wel heel erg groot, omdat binnen de gemeentelijke onderwijs- en jeugdportefeuille peuterspeelzaalwerk een van de weinige beïnvloedbare uitgaven is. Dan is het heel belangrijk om goede argumenten te hebben om het peuterspeelzaalwerk te handhaven. Het belangrijkste is de bijdrage die peuterspeelzaalwerk levert aan de ontwikkeling van kinderen en een goede start op de basisschool, maar ook overwegingen rond leefbaarheid van kernen kunnen een rol spelen. In de werkgroep *harmonisatie* bleek dat enkele gemeenten al stappen gedaan hebben op het punt van samenwerking tussen peuterspeelzalen en kinderdagverblijven. De concrete aanpak hangt erg af van de situatie in de gemeente. Dat geldt ook voor de besparingen die je met deze aanpak kunt realiseren. Het is een complexe operatie, die veel tijd kost. Er is grote behoefte aan praktische handreikingen, met name financiële doorrekeningen. In de werkgroep *aansluiten bij het basisonderwijs* werden o.a. voor- en nadelen, mogelijkheden en onmogelijkheden van gemengde peuter- en kleutergroepen besproken. De meningen over de wenselijkheid waren zeer divers.

Moerdijk

Als laatste onderdeel van de ochtend vertelde Moniek van der Slikke uit de gemeente Moerdijk hoe haar gemeente het peuterspeelzaalwerk toekomstbestendig probeert te maken. Op basis van een aantal uitgangspunten die de gemeenteraad heeft vastgesteld, waaronder behoud van voorzieningen in de kleine kernen, heeft een breed onderzoek onder de betrokken instellingen plaats gevonden. Daarna zijn zes scenario's opgesteld, die bestaan uit combinaties van de drie basisscenario's die vandaag behandeld zijn. Er komt een combinatie van voorschoolgroepen, zelfstandig peuterspeelzaalwerk en geharmoniseerd peuterspeelzaalwerk. Het college van B&W heeft nu een keuze gemaakt, de gemeenteraad moet zich nog uitspreken.

Activiteiten 2012

Voorzitter Sjak Rutten sloot de dag af met de mededeling dat deze themabijeenkomst de laatste bijeenkomst was die Sardes in het kader van de gemeentelijke werkagenda van Vversterk heeft georganiseerd. Vversterk gaat door, maar voorziet na 31 december 2011 niet meer in activiteiten voor gemeenten. Sardes zal gemeenten echter blijven informeren via de website en een VVE-nieuwsbrief. Daarnaast komen er in 2012 trainingen over toekomstbestendig peuterspeelzaalwerk. Er komt ook een VVE-training voor beginnende beleidsmedewerkers VVE, die twee tot drie keer per jaar wordt aangeboden.